№ 250. Kraków 29 Października. — Wtorek. Rok 1850

# CZAS

**Wychodzi w Krakowie**
codziennie, wyjąwszy niedziele i święta.
**Cena:**
W KRAKOWIE miesięczna 5 złp.; kwartalna 14 złot. polską monetą.
W KRAJU kwartalna razem z przesyłką pocztową 4 złr. 20 kr. m. k.
**Przedpłata**
przyjmuje się w biurze Expedycyi CZASU przy rogu Szczepańskiéj ulicy Nr. 369.
Pieniądze przesyłają się bezpłatnie pocztą *wprost* do biura Expedycyi Czasu wyraziwszy na kopercie: *Prenumeracyjne pieniądze*

**Przyjmują się**
OGŁOSZENIA, rozprawy, odezwy wszelkiego rodzaju.
DONIESIENIA literackie, księgarskie, handlowe, przemysłowe rolnicze itp.
UWIADOMIENIA tyczące się sprzedaży, kupna, dzierżaw itp
**Za opłatą**
od wiersza petytowego za jednorazowe umieszczenie po 8 groszy następne po 3 grosze.
**Listy**
*nie frankowane nie przyjmują się*, wyjąwszy od stałych lub znanych korespondentów.
☞ Numer pojedynczy kosztuje 8 groszy.

N. 4,922 Praes.

Nadzieja oglądania w murach tutejszego miasta NAJJAŚNIEJSZEGO PANA i złożenia u stóp Jego najuniżeniejszego uszanowania, omyliła tym razem. Na granicy, dokąd dla przyjęcia JEGO CESARSKIÉJ MOŚCI udałem się, odebrałem z ust NAJJAŚNIEJSZEGO PANA polecenie, abym oznajmił mieszkańcom Krakowa, że ważne czynności, niedozwalające JEGO CESARSKIÉJ MOŚCI zboczyć z drogi do Wiednia, są przeszkodą, że na ten raz, JEGO CESARSKA MOŚĆ nie może dogodzić życzeniu SERCA SWEGO w odwiédzeniu tutejszego starożytnego grodu, lecz przy piérwszéj sposobności JEGO CESARSKA MOŚĆ nie omieszka uszczęśliwić Miasto Kraków i ten Kraj Koronny Swoją Dostojną Osobą.

Podając do wiadomości powszechnéj powyższą treść najłaskawszego oświadczenia NAJJAŚNIEJSZEGO PANA, winienem dodać mój żal, że gorące życzenia Krakowian, przekonania JEGO CESARSKIÉJ MOŚCI o najpowinniejszéj życzliwości dla TRONU JEGO na teraz ziszczone niezostały.

Kraków d. 29 października 1850 r.

Naczelnik c. k. Komisyi Gubernialnéj
*Ettmayer.*

N. 182. KOMITET
*c. k. Towarzystwa gosp.-roln. krakowskiego*

Wysokie Ministeryum rolnictwa przy odezwie swéj z d. 2 października r. b. nadesłało tutejszemu Towarzystwu program założenia i otwarcia publicznéj wyższéj rolniczéj szkoły w węgierskim Altenburgu, dobrach J. C. W. Arcyksięcia Albrechta, a to końcem poinformowania o tym nowym zakładzie interesowanéj Publiczności.

Instytut ten przeznaczonym jest do kształcenia młodzieży na posiadaczy ziemskich, dzierżawców, rządców większych dóbr a to tak pod względem teorecyéw większych dóbr a to tak pod względem teoretycznym jak praktycznym; tym końcem nietylko opatrzonym jest w stósowną bibliotekę i gabinety, potrzebną przestrzeń gruntu na wyłączny Instytutu użytek ku robieniu prób i demonstracyj, ale nadto cała ekonomia węgiersko-altenburska złożona z 20,000 morgów w wszystkich swoich gałęziach jakoto: pól ornych, łąk, gór winnych i lasów otwartą jest dla rzeczonego Instytutu. Kurs naukowy jest na lat dwa, podzielony na 4 półroczne kursa, do których wstęp w każdém półroczu równie jak wystąpienie z Instytutu jest dozwoloném.

Kurs zimowy zacznie się w r. b. od d. 2 listopada, w latach następnych 15 października i trwa do 15 marca, letni poczyna się od 15 kwietnia i trwa do 15 września.

Dyrektor p. Pabst (nateraz) z 6 nauczycielami wykładać będą.

1) Nauki zasadnicze: jakoto: *a)* arytmetykę teoretyczną i praktyczną, stereometryą i mechanikę; *b)* mineralogią, jeometryą, botanikę, zoologią, fizykę i chemią; *c)* ekonomią polityczną.

2) Przedmioty główne jakoto: *a)* naukę produkcyi roślinnych płodów i chowu zwierząt, naukę o popędzie gospodarstwa, obliczaniu i anszlagowaniu dochodów, rachunkowość gospodarczą, *b)* ogródnictwo, uprawę wina i leśnictwo, *c)* fabryki gospodarcze czyli przeroby rolniczych surowych produkcyj.

3) Nauki pomocnicze jakoto: weterynaryą, rysunek, konstrukcyą gospodarskich budowli, prawodawstwo rolnicze, organizacyą władz ces. austryackiego państwa.

Przyjmowanie do zakładu ulega następnym warunkom:

*a)* Mieć lat 17 skończonych;

*b)* Odbyć poprzednio praktykę na wsi najmniéj przez jedno-letnie półrocze a lepiéj jeszcze od 1 do 2 lat, od którego wszakże obowiązku wyłączają się ci, którzy samodzielnie sobą zarządzając innemu zawodowi życia poświęcali się;

*c)* Złożyć świadectwa z odbytych nauk gimnazyalnych lub realnych, albo téż z słuchanych przedmiotów nauk przyrodzonych lub filozofii w instytutach wyższych, a w braku podobnych świadectw kandydat winien się poddać egzaminowi. Na szczególne uwzględnienie zasługiwać mają ci, którzy będąc poprzednio oficyalistami ekonomicznymi, zaletnemi świadectwami z służby wykażą się;

*d)* Świadectwo z dobrych obyczajów i pozwolenie rodziców lub opiekunów, jeżeli kandydat jest małoletnim, równie jest wymaganém;

*e)* Wstępujący do zakładu płaci za każdy z dwóch piérwszych kursów za naukę i użytkowanie z zakładu po złr. 40 m. k., w następnych zaś 2ch kursach po złr. 20 m. k., o mieszkanie i stół sam starać się musi, w czém dyrekcya w miarę zgłaszania się uczniów czyni na miejscu ułatwienia;

*f)* W Instytucie tym będzie 6 rządowych i tyleż arcyksiążęcych stypendyów, w wyborze których na pilność i stan kandydatów uwaga zwracaną będzie.

Gdy do zakładu tego właściwym jest przystęp dla młodzieży z wszystkich krajów koronnych państwa bez różnicy, i powyższe onegoż urządzenie rokuje odniesienie należytego pożytku, Towarzystwo spodziewa się iż młodzież zawodowi rolniczemu poświęcić się chcąca, a obok tego w języku niemieckim usposobiona, korzystać zechce z otwierającego się jéj pola czerpania wiadomości, do czego dotąd na sposobności jéj zbywało. — Kraków d. 14 paźdz. 1850.

Prezydujący, *Darowski.* Sekretarz, *Zachałka.*

N. 183. KOMITET
*c. k. Towarzystwa gospod.-roln. krakowskiego*
Do Szanownych członków Towarzystwa.

Gdy przyłożenie się do postępu rolnictwa w kraju naszym jest jedynym usiłowań naszych celem; do ziszczenia tego szczególnego życzeń naszych zamiaru dużo przyczynić się może, obeznanie się gospodarzy z postępem jaki przemysł ten wszędzie czyni; zaś szczupłe środki którémi Towarzystwo zarządzać ma sposobność, niepodobném czynią udzielanie szanownym członkom przez oddzielne pisma wszelkich użytecznych w zawodzie rolnictwa czynionych coraz nowszych odkryć, będąc znaglonym ograniczać się na szczupłych arkuszowych co miesiąc wychodzących przy gazecie „Czas“ rolnictwu poświęconych dodatkach, w zamiarze pokonania choć w części napotykanych w tém trudności, postanowił Komitet obwieścić szanownym członkom Towarzystwa, iż ambonowane przezeń peryodyczne rolnicze pismo tak krajowe jak zagraniczne, równie jak wychodzące w zawodzie tym agronomiczno-techniczne najnowsze dzieła, w które się księgo-zbiór Towarzystwa opatruje, stoją im otworem do użytku; i pierwsze to jest pisma peryodyczne jeżeli po za bióro Towarzystwa wziętemi być mają, przez tydzień, drugie zaś przez miesiąc jeden najdłużéj przez nich zatrzymanemi być mogą, po upływie którego to czasu do bióra Towarzystwa zwracać je bez uszkodzenia należy. Aby zaś w podnoszeniu tych pism i książek szanowni członkowie niedoznali zawodu, czas na podnoszenie i zwrot książek naznacza się na to półrocze zimowe dzień niedzielny pomiędzy godziną 2 a 4 z południa.

Kraków dnia 14 października 1850 r.

Prezydujący, *Darowski.* Sekretarz, *Zachałka.*

## Kraków 28 października.

Piszą nam z pod Warszawy:

23 października. Od kilku dni różne okoliczności zawiodły mnie w te strony. Wjechałem do Królestwa europejską bramą, to jest koleją żelazną. Kraj nad koleją położony, nader na wstępie nie pochlebne podróżnemu uczynić musi wrażenie: z wyjątkiem palącego słońca trudno sobie inaczéj wystawić pustyni Saharyjskiéj. Trzeba nam tylko właściwéj miłości do ziemi rodzinnéj, by i dla podobnéj ziemi synowskie zachować serca.

Podróż koleją żelazną, z jednéj strony nader miła, bo cała służba stacyjna i ruchoma jest polska, z drugiéj smutne nawodzi myśli, że nawet tam, gdzie życie podróżnych na największéj polega akuratności, wszystko się odbywa jakby w wizycie szlacheckiéj w sąsiedztwo, gdzie dla wypicia strzemiennego chętnie się chwila poświęca. O wygodzie lub przyjeździe na stacyą na minutę, nikt się nie troszczy; konduktorowie ciągłemi towarzyszami w wagonach; pociąg cały oddany opiece i oczom maszynisty; w skutku tego zachodzą różne bałamuctwa, małe wypadki — dzięki Bogu jednak o wielkich nieszczęściach, jakie zagranicą się wydarzają, niesłychać.

Miasteczka nad koleją mało się dotąd podniosły, wyjąwszy Częstochowy, gdzie kilka pięknych stanęło gmachów: czyli je wszakże przypisać wpływowi nowego ruchu koleją żelazną wywołanego, czy też dawnéj opiece cudownego miejsca zawsze licznych pielgrzymów ściągającego, rozstrzygnąć nie umiem. Klasztor odnowiony, góra na któréj stoi, splantowana wielce się do upiększenia miejsca tego przyczyniły. Wewnątrz jednak, trudno już wrócić do wrażeń lat dziecinnych: nie ujrzysz już tych białych o długich brodach poważnych mnichów, które ci czasy Kordeckiego na myśl przywodziły; — posuwiste fircykowate wygłaskane miny mnichów dzisiejszych dziwnie rażą w tém poważném miejscu.

Kultura rolnicza nie zdaje się, by wielkie postępy w Królestwie od lat kilku zrobiła; co jednak uderza podróżnego, to ilość kamieni przygotowanych do mających się budować szose, w różnych miejscach do kolei żelaznéj wpływających, z których wielka część znacznie już posunięta.

W obecnéj chwili podróżujący koleją żelazną wszędzie prawie zastawali wojsko w paradzie przed dworcami kolei, oczekujące z każdym pociągiem przejazdu rozmaitych wysokich gości ku Warszawie. Z tego samego powodu podróżni po szopach na stacyach mieścić się muszą, dworce bowiem dla wyżéj wspomnionych gości poodświeżane, ciągle przygotowane, dla ogółu podróżnych zamknięte.

Ale czas zajrzeć choć na chwilę do Warszawy i donieść wam przelotnie zebrane wiadomostki. Stolica dawno tak świetną nie była: ruch nadzwyczajny, hotele przepełnione, sklepy kupieckie i modniarek codzień zapełniane nowościami i znów wypróżniane, drogość niesłychana, jenerałów więcéj, jak w niejednem księstwie niemieckiém żołnierzy, gwiazd na piersiach, jak na zimowém niebie, a całe pułki adjutantów, kuryerów, feldjegrów przebiegają ulice, jakoby rozbita po szarży kawalerya. Wszystko co handlem się trudni, co ma cośkolwiek do sprzedania, z rozpogodzoném licem — tylko urzędnicy nie bardzo wesołe ukazują twarze: bo służba ciągła, a toalety kochanych żon dobrodziejek na rozmaite festyny, kilkoletnie pochłoną pensye, które tylko przemysł będzie musiał zastąpić.

W chwili jednak, gdy całéj Europy oczy zwrócone na Warszawę, gdy wszyscy spodziewają się stąd rozstrzygnienia najważniejszych kwestyj politycznych, które niezawodnie tu się traktują, nic tu na jaw nie wychodzi, nikt nic nie wié, ani nawet śmie się domyślać, wszystko się dotąd ogranicza na życiu wewnętrznem, na anegdotach dworskiego kolorytu — rzeczywistego zaś labiryntu nikt progów nie przestąpił. Nadziei wiele przywięzują do obecnego pobytu Cesarza, o którym mówią, że jest łaskawie usposobionym dla kraju, ale wyjąwszy amnestyi, nikt nie umie sformułować jakiego rodzaju łaski spłyną na kraj. Ubiegłe dni ostatnie zapełnione były nowościami jubileuszu 50letniéj służby Feldmarszałka Paskiewicza. Nie masz zaszczytów, honorów, którychby Cesarz swemu (jak zwykł podobno mówić) talizmanowi nie oddał. Ofiarowanie mu ze strony Cesarza kosztownéj *buławy*, zrodziło między żydkami wieść, że Cesarz darował księciu *Puławy;* i zapewne wieść ta rozniesiona przez tę naszą marynarkę, jak ktoś żydów dobrze nazwał, cały kraj obiegnie.

Dotąd nikt Cesarzowi przedstawionym nie był, i raz tylko zetknął się z oficijalną publicznością na obiedzie dawanym w dzień jubileuszowy Księcia Namiestnika; ale i tam tylko z trzema rozmawiał osobami: dyrektorem finansów Morawskim, dyrektorem banku Tymowskim i dyrektorem zakładów dobroczynnych Skarbkiem. Pierwszego zapytał czy skrzynie skarbowe są pełne, i ażeby niemi były polecił; drugiego o zdrowie zapytać się raczył; trzeciemu zaś winszował dobréj administracyi zakładów dobroczynnych i opiekę swoją im przyobiecał.

Najważniejszym jednak faktem, jest obecnie w Warszawie licznie dość zebrane obywatelstwo z prowincyi, powołane do stolicy przez marszałków szlachty. Nie spotyka się wprawdzie w wielkiéj liczbie obywateli zasiedziałych na roli, ale sa obecni prawie wszyscy obywatele bardziéj znani i nawykli do pobytów w stolicy, chociaż nie u dworu. W dzień jubileuszowy przedstawiono ich 240 Feldmarszałkowi, takich, którzy nigdy dotąd przedstawionymi nie byli. Z każdym uprzejmie rozmawiał; gdy mu wymieniono przy przedstawieniu imię pana Józefa Gołuchowskiego z Garbacza, zapytał się, czy jest krewnym waszego Namiestnika, o którym w nader pochlebnych wyraził się słowach. Pan Gołuchowski korzystając z podanéj okoliczności przemówił do księcia Warszawskiego w imieniu niejako zgromadzonych, i winszując mu

doczekania się téj pięknéj dla niego rocznicy, ośmielił się wyrazić nadzieję, że użyje swego na chwale i zasługach opartego wpływu u N. Pana, by nietylko podnieść byt materyalny, ale i inne krwawe rany kraju złagodzić, a chmury różnemi burzami między tron a naród spędzone, usunąć. Feldmarszałek nadspodziewanie łaskawie przemowę przyjął, i w odpowiedzi wyraził: że co do pierwszego zawsze ku temu praca jego skierowaną była, co zaś do dwóch ostatnich życzeń zależeć to będzie od prowadzenia się kraju, które jeżeli pozostanie, jakiém jest, wszystkiego czego sprawiedliwie żądać będą, zgromadzeni spodziewać się mogą.

Wczoraj ciż sami obywatele dawali ogromny bal dla Feldmarszałka w salach pałacu Brhülowskiego.— Cały dwór się na nim znajdował, wyjąwszy Cesarza i Cesarzowéj. Natłok był niezmierny; toalety damskie, których opisywać nie umiem nader bogate i strojne, mężczyzni naturalnie w mundurach; co jednak temu balowi cokolwiek kolorytu maskarady dawało, to że wszyscy balujący poświęciwszy wąsy, faworyty i brody, między sobą zaledwie po głosie poznawać się mogli. Dam z prowincyi zupełnie nie było: jako jedyną cytowano mi panią Gołuchowską.—O uprzejmem usposobieniu Feldmarszałka na balu wiele mówią. Między innymi długi czas rozmawiał z margrabią Wielopolskim, który podobno syna do wojska oddaje.

Oprócz tego będą jeszcze dwa bale, jeden da miasto, drugi Feldmarszałek. Na tym ostatnim spodziewają się bytności Cesarza i Cesarzowéj, tam podobno obywatele mają być przedstawionymi, i potem— potem— mają spłynąć oczekiwane, przepowiadane, spodziewane łaski. Dotąd tylko pp. Lubowidzki i Henryk Łubieński w Zamościu uwięzieni ułaskawionymi zostali. Bliska przyszłość resztę nam ukaże. Daj Boże, aby była jak najkorzystniejszą dla kraju tylu nieszczęściami znękanego.

---

**Kraków 29go października.** Już od dwóch dni oczekiwano N. Pana. Liczne przygotowania na Jego przyjęcie, o ile można najświetniejsze, nad któremi dla krótkości czasu dzień i noc pracowano, spełzły na niczém. Dziś w nocy telegraficzna wiadomość nadesłaną została do Krakowa od granicy, iż N. Pan oczekiwany był tam wieczorem około godziny 9 w przejeździe przez Maczki z powrotem z Warszawy.

## Przegląd Polityczny.

Mimo że prezydent mianując jen. Hautpoul gubernatorem tymczasowym Algieru w miejsce stałego gubernatora jen. Charron, który tę godność od lat dwóch piastował, popełnił krzyczącą niesprawiedliwość; to przecież w Paryżu publiczność jest tak chciwa pokoju, że go uważa jako ostatecznie zawarty między Elizeum i Komissyą prorogacyjną i mniema, że posiedzenia Izby przy rozpoczęciu prac parlamentarnych żadnych zatargów nie wywołają. W ten sposób okupiona zgoda, nawet dymissyą jen. Hautpoul, jest jeszcze nader tanią— milczenie i zezwolenie powszechne—b. minister wojny, oprócz u prezydenta w niczyich nie był łaskach.

Wybór nowego ministra wojny przez wszystkie odcienia umiarkowanych powitany jest radośnie, właśnie dla swego braku znaczenia politycznego i wojskowego uzdolnienia, chociaż jen. Changarnier widziałby chętniéj kim innym obsadzoną posadę opróżnioną po jenerale Hautpoul. Powiadają że odbyła się już mała konferencya między nowym ministrem wojny a jenerałem i zapewniają że oba będą żyli z sobą w zgodzie, zapewne pod warunkiem jeżeli Changarnierowi minister przeszkadzać nie zechce.

Posiedzenie tygodniowe Komissyi odbyło się wczoraj jak zwyczajnie, zaledwo zajmowano się na niém polityką. Mówiono tylko że ministrowie Bineau i Parieu mają być usunięci.

Takie są wiadomości z gazet francuzkich; z Włoch, Anglii i Niemiec nic nowego nie odbieramy.

---

**Wiedeń 26 paźdz.** Mówią, że Cesarz po powrocie z Warszawy pojedzie do Saksonii i w Czechach dłużéj zabawi. Z podróżą do Saksonii łączą się wieści o zamierzonym związku małżeńskim. Ks. Schwarzenberg i ros. poseł baron Meyendorf za parę dni wracają z Warszawy do Wiednia.

— Przeznaczony na Galicyę 4ty pułk żandarmeryi jest już skompletowany, a oddziały jego obecnie mundurowane, wkrótce zajmą miejsca swego przeznaczenia.

— Cesarzowa Rosyjska ma zamieszkać Wenecyą. Lekarz jéj przyboczny udał się już na miejsce dla czynienia obserwacyi nad stosownością klimatu i położenia.

— *Austryacki korespondent* podając ostatnie wiadomości telegraficzne z Kassel z d. 23 donosi, iż od tego dnia południowa linia telegraficzna na ciągłe przeszkody była narażoną, i że z tego powodu zaległy ztamtąd wszystkie depesze. Szkoda że właśnie w chwili, w któréj wiadomości najważniejsze być mogły, jesteśmy takowych pozbawieni.

— Z Dalmacyi donoszą, iż podatkowanie odbywa się tam spokojnie. Exekucya wojskowa pod jenerałem Mamula nie będzie już potrzebna w takiéj sile.

— *Neuigkeits-Bureau* donosi, że potrzebne przygotowania do przyszłych sejmów zostały nakazane.

— Liczba magnatów węgierskich zjeżdżających się do Wiednia coraz się powiększa. Uważają między nimi dużo zwolenników partyi konserwatywnéj oczekującéj na statut dla Węgier.

— Dnia 27 paźdz. Część urzędowa gazety Wiedeńskiéj zawiera między innemi akredytowanie w miejsce hrabi Medem przy dworze Cesarskim, barona Meyendorf nadzwyczajnego posła i pełnomocnego ministra Cesarza Rosyjskiego, jak również posła i ministra hiszpańskiego hr. Colombi.

J. C. Mość na wniosek Ministra rolnictwa i górnictwa najwyższém postanowieniem z d. 11 paźdz. r. b. polecić raczył, aby dotychczasowa adminisracya salinowa w Wieliczce nosiła nazwę: „C. K. Dyrekcya górnictwa, salin i lasów,“ a równocześnie J. C. Mość zamianować raczył Gmundyńskiego vice-dyrektora Karola Wokurkę, c. k. dyrektorem górnictwa, salin i lasów w Wieliczce, z rangą c. k. radzcy sekcyjnego.

— Głoszą, że sam Cesarz obejmie dowództwo niemieckich wojsk związkowych, gdyby przyszło na prawdę do interwencyi w Hessyi.

— Ministeryum handlu oświadczyło, że członkom izb handlowych i przemysłowych, choćby zawezwani byli na posiedzenia do miejsc odleglejszych, nie należą ani koszta podróży ani dyeta, służy im bowiem wolność wyręczenia się wybranym za siebie zastępcą.

— Na posady usystemizowane przy nowéj administracyi Bukowiny, rozpisane będą w tych dniach konkursa. Zamianowania bedą już stałe i udzielą praw służących wszystkim urzędnikom państwa.

— W czasie nieobecności ces. ros. posła barona Meyendorf, zastępuje go p. Tonton, który na stanowisku swoim pozostanie jako tajny radca i nadzwyczajny poseł rosyjski.

*Osservatore Dalmato* pisze od granic Bośnii: Wedle wiadomości z Kmina, w Krainie panuje porządek. Kupy powstańcze się rozeszły, rzadko nawet gdzie ujrzeć polskich i węgierskich wychodźców. Mieszkańcy Krainy nie mieli też innego celu w powstaniu, jak uchylenie się od nowego systemu podatkowego i wojskowych spisów. Teraz jednak i pierwszemu i drugim zadosyć czynią. Prócz tego nowy podatek zbożowy zaprowadzono w Bośnii. Mówią, że sławny Kedycz, naczelnik bośnijskich powstańców otruty został.

**Salzburg 24 paźdz.** Dziś odbył się wśród huku dział i odgłosu dzwonów z największą uroczystością wybór naczelnika kościoła. Kapituła większością głosów obrała jednego z członków swoich, kanonika katedr., Maxymiliana-Józefa v. Tarnoczy, Dra S. T. i wysłużonego dyrektora i profesora tutejszego teologicznego wydziału, arcybiskupem Salzburgskim i prymasem Niemiec. Wybrany urodził się w Schwaz 24 paździer. 1806 i wyniesiony został na godność arcybiskupią w rocznicę urodzin swoich.

**Tryest 21 paźdz.** *Dziennik Konstytucyjny Czeski* pisze, iż w skutku telegraficznéj depeszy wczoraj wieczór z Wiednia tu przesłanéj, wysłane zostały ztąd statki parowe do Wenecyi, dla zabrania z Włoch wojsk austryjackich, które w śpiesznych pochodach ku północy postąpią.

**Lublana.** W wyższéj Krainie wyszło w jednym z okręgów rozporządzenie, zakazujące wieśniakom wystawanie przed kościołami w czasie nabożeństwa, pod karą za pierwszy raz 3 fr., w razie zaś powtórzenia pod karą aresztu. Żandarmom polecono dopilnowanie tego policyjno-duchownego przepisu.

**Praga 23 października.** Wczoraj wypuszczono z więzienia Dra Gablera redaktora *Unii*, onegdaj Kraczmera redaktora *Wczely*; czterech politycznych więźniów przeprowadzono tędy pod silną strażą do Theresienstadt.

**Praga 24 paździer.** Redakcye tutejszych dzienników otrzymały następujący od ces. król. Starostwa Grodzkiego przepis drukowy: „Z powodu ogłaszanych drukiem częścią fałszywych, a częścią z militarnych i politycznych względów niewłaściwych wiadomości o ruchach wojsk; Wys. c. k. Prezydium komendy krajowéj wojskowéj, na zasadzie rozporządzenia z dnia 23 paźdz. 1850 P. N. 119 B. za stósowne uznało, zakazać ogłaszanie wszelkich artykułów, w których mowa o stanie, siłach, stanowisku i działaniach c. k. wojsk, jak niemniéj o pochodach i rozkładzie ich. Zakaz ten tyczy również przedruku podobnych artykułów z innych dzienników i tém ściśléj przestrzeganym być musi, iż każdy go przekraczający redaktor, ulegnie wedle okoliczności wymienionéj nań karze aresztu od jednego do trzech miesięcy, a przytém jeszcze karze pieniężnéj w ilości 200 złr. i nawet zakazowi dziennika. Wyjątek od tego zakazu stanowi niezmienione przeniesienie, właściwie przedruk, ogłaszanych w powyższym względzie urzędowych wiadomości.

Dziennik Pragski *Union* zamieszcza oświadczenie swojego redaktora Dra Gablera, który zamiast wyznaczonéj mu dwutygodniowéj kary aresztu, po tygodniu wypuszczony został, wedle wyroku: „w drodze łaski“. Dr. Gabler oświadcza, iż nie prosił o żadną łaskę, a uwolnienie poczytuje tylko jako cofnięcie zapadłego nań wyroku. Mimo tego część z kaucyi mu potrącona jako kara, nie została mu zwrócona.



## SPOSTRZEŻENIA METEOROLOGICZNE.

| DZIEŃ. | GODZINA. | STAN BAROM. w mierze paryzkiéj sprowadzony do 0° Réaumura. | STOP. CIEPŁA według Réaumura. | PRĘŻNOŚĆ pary wodnéj w powietrzu czyli e. | KIERUNEK wiatru i natężenie. | STAN ATMOSFERY. | ZJAWISKA NAPOWIETRZNE | ZMIANA TEMPERATURY w ciągu dnia od | do |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 27 | 2 | 27" 6.''' 60. | † 6°. 9. | 2.''' 25. | północ. słaby | pog. z chmu. | | | |
| „ | 10 | „ 4. 77. | 2. 0. | 2. 31. | ppu.wsch. „ | „ | | | |
| 28 | 6 | „ 2. 44. | 0. 0. | 1. 95. | północny „ | pochmurno | | † 7°. 2. | † 0°. 2. |

*(Ciąg dalszy.)*

## Ner CXXXIX. Dziennika Praw Państwa i Rządu dla Cesarstwa Austryackiego, wydany i rozesłany na dniu 19tym października 1850 r.

### 387.

### Cesarski Patent z dnia 29 września 1850 r.

którym Konstytucya krajowa i Sejmowe prawo wyborcze dla Wielkiego Księstwa Bukowiny nadane i zatwierdzone.

## My Franciszek Józef Pierwszy

z Bożéj Łaski Cesarz Austryacki, król Węgierski i Czeski, król Lombardzki i Wenecki, król Dalmacyi, Kroacyi, Slawonii, Galicyi, Lodomeryi i Illiryi, król Jerozolimy etc.; Arcyksiąże Austryacki, Wielki Książę Toskański i Krakowski; Książę Lotaryngii, Salzburga, Styryi, Karyntyi, Krainy i Bukowiny; Wielki Książę Siedmiogrodzki; Margrabia Morawski; Książę Wyższego i Niższego Szląska, Modeny, Parmy, Placencyi i Gwastalli; Książę Oswiecimski, Zatorski i Cieszyński; Książe Tryestu, Raguzy i Zary; uksiążęcony Hrabia Habsburga, Tyrolu, Kyburga, Gorycyi i Grodziska; książę Trydentu i Bryxen; Margrabia Wyższéj i Niższéj Luzacyi i Istryi; hrabia Hohenembs, Feldkirch, Bregencyi, Sonnenberga itd.; Pan Triestu, Kattaro i na Wendyjskiéj Marchii; Wielki Wojewoda Województwa Serbskiego itd. itd.

Uznaliśmy za stósowne na wniosek naszéj Rady Ministeryalnéj w moc §§ 77—83 Konstytucyi Państwa dla Naszego Księstwa Bukowiny następującą krajową konstytucyą z załączoném Sejmowém prawem wyborczém, ogłosić i w działanie wprowadzić:

## KONSTYTUCYA KRAJOWA
### *dla Księstwa Bukowiny.*

### I. O kraju.

§ 1. Księstwo Bukowina jest nierozdzielną częścią austryackiéj dziedzicznéj monarchii, krajem koronnym tego cesarstwa.

§ 2. Stosunek Księstwa Bukowiny do monarchii jest Konstytucyą Państwa oznaczony. W obrębie Konstytucyą Państwa zakréślonych ograniczeń, zaręczona jest temu Księstwu samoistność.

§ 3. Mieszkające w tym kraju plemiona są równouprawnione, i każde plemię ma nienaruszalne prawo do strzeżenia i pielęgnowania swéj narodowości i języka.

§ 4. Granice Księstwa mogą tylko przez prawo być zmienione.

§ 5. Księstwo to otrzyma osobny herb.

§ 6. Czerniowce są stolicą tego kraju koronnego.

### II. O reprezentacyi krajowéj w ogólności.

§ 7. Księstwo Bukowina będzie w sprawach krajowych przez Sejm reprezentowane.

§ 8. Wszystkie sprawy konstytucyą lub ustawami państwa nieuznane jako sprawy krajowe, należą do zakresu działań władzy państwa.

§ 9. Jako sprawy krajowe uznane są przez Konstytucyą państwa:

I. Wszystkie zarządzenia tyczące się:
1) Kultury krajowéj,
2) Budowli publicznych, kosztem kraju stawianych,
3) Zakładów dobroczynnych w kraju,
4) Projektu budżetowego i złożenia rachunków krajowych, tak:
a) ze względu na dochody krajowe z administracyi majątku krajowego, na opodatkowanie w celach krajowych i użytek z kredytu krajowego, jako też,
b) przez wzgląd na zwyczajne i nadzwyczajne wydatki krajowe.

II. Bliższe zarządzenia w granicach ustaw państwa tyczące się:
1) Spraw gminy.
2) Spraw kościelnych i szkolnych.
3) Dostawy podwód, opatrzenia i kwaterowania wojska; wreszcie,

III. Zarządzenie tych przedmiotów, które ustawami państwa zakresowi Władzy krajowéj przyznane zostaną.

§ 10. Prawa należące do zakresu działania krajowéj reprezentacyi, będą wykonywane albo przez sam Sejm, lub też przez wydział krajowy.

### III. O Sejmie krajowym.

§ 11. Sejm Księstwa Bukowiny złożony będzie z uwzględnieniem wszystkich interessów krajowych, i składa się z dwudziestu cztérech deputowanych; mianowicie:

a) z siedmiu deputowanych z najwyżéj opodatkowanych kraju;
b) z pięciu deputowanych z miejsc prawem wyborczem oznaczonych jako szczególnie do wyborów uprawnionych;
c) z dwunastu deputowanych z pozostałych gmin.

§ 12. Deputowani do Sejmu powołani będą wyborami bezpośredniemi.

Prawo wyborcze dla Księstwa Bukowiny zawiera bliższe przepisy tak co do podziału deputowanych na mające się utworzyć okręgi wyborcze, jako też co do postępowania przy wyborach.

§ 13. Wyborcą jest w ogólności każdy austryacki obywatel państwa, pełnoletni i będący w pełném używaniu cywilnych i politycznych praw, który w Księstwie Bukowiny albo oznaczoną prawem wyborczém roczną summę w stałym podatku opłaca, albo według przepisów prawa wyborczego posiada osobiste przymioty, dające prawo wyborcze do Sejmu krajowego.

§ 14. Aby módz być wybranym do Sejmu, potrzeba być samemu wyborcą w jednéj z klass wyborców tego kraju, płci męzkiéj, od pięciu lat przynajmniéj, rachując wstecznie od dnia wyborów, być austryackim obywatelem państwa, i mieć przynajmniéj lat trzydzieści.

§ 15. Osoby, w których majątku *konkurs* ogłoszonym został, i takie, które po przebytéj konkursowéj procedurze w inkwizycyi za niewinne ogłoszone nie zostały, niemogą być ani na członków Sejmu wybrane, ani też, jeżeli są deputowanymi w czasie ogłoszenia konkursu, członkami pozostać.

§ 16. Pozbawione są również prawa wyboru, i niemogą być członkami reprezentacyi krajowéj osoby, uznane jako winne zbrodni (Verbrechen), albo przestępstwa popełnionego z chęci zysku, lub obrażającego moralność publiczną, lub też podobnego przewinienia, albo takie, które z powodu innego przekroczenia prawa najmniéj na półroczny areszt skazane zostały.

Osoby, które z powodu skargi o zbrodnią lub o przestępstwo popełnione z chęci zysku, albo obrażające moralność publiczną, lub o inne jakie przekroczenie pod inkwizycyą zostają, nie mają prawa do udziału w posiedzeniach Sejmowych, dopókąd wyrok sądowy nie orzecze czyli prawo być wybranemi do Sejmu straciły lub zachowały.

§ 17. Członkowie Sejmu obierani będą na lat sześć po sobie następujących.

Wybory deputowanych na Sejm nie mogą być przez wyborców odwołane.

Z końcem roku trzeciego, rachując od pierwszego zebrania się Sejmn po ogólnych wyborach, wydzieloną zostanie połowa deputowanych, i to tak dobrze z ciała wyborczego najwyżéj opodatkowanych, jakoteż z miejsc szczególnie do wyborów uprawnionych i gmin wiejskich, i nowemi wyborami we właściwych ciałach wyborczych zastąpioną.

Los oznaczy piérwszy raz tych którzy wystąpić mają; jeżeliby zaś liczba deputowanych przez dwa podzielić się nie dała, mniejsza połowa wydzieloną zostanie. Następnie występować będą zawsze ci, którzy przed sześcią laty wybranymi zostali. Deputowani do wystąpienia przeznaczeni zachowają swoje miejsca jako członkowie Sejmu i wydziału w którym są wybrani, tak długo, dopóki nowe wybory na ich miejsce nie nastąpią.

Nowe wybory na członków wydziału do wystąpienia przeznaczonych, winny się odbyć dopiéro przy najbliższém zebraniu się Sejmu, po odbytych nowych wyborach do samegoż Sejmu.

Wychodzący deputowani mogą być na nowo obrani.

Wybory uzupełniające, przedsiębrane dla pokrycia miejsca wakującego z powodu śmierci lub wystąpienia, lub wykluczenia w przeciągu czasu między jednym a drugim terminem odnowienia, ważne są tylko do najbliższego regularnego terminu, i wybrany w tychże, występuje znowu w tym czasie, w którym ten, na miejscu którego był wybranym, musiałby był wystąpić.

§ 18. Jeżeli kto piastujący urząd publiczny do Sejmu obranym zostanie, urlop natychmiast udzielony mu będzie.

§ 19. Członkowie Sejmu otrzymują (*pauschale*) wynagrodzenie za koszta podróży i pobytu podczas sessyi.

Fundusz na to wynagrodzenienie winien być pokryty z zasobów krajowych.

Wysokość tego wynagrodzenia oznaczona będzie prawem krajowém, póki zaś to nie nastąpi drogą rozporządzenia.

§ 20. Deputowani do Sejmu wybrani, nie powinni przyjmować żadnéj instrukcyi i prawo głosowania osobiście tylko wykonywać.

§ 21. Cesarz zwołuje Sejm corocznie, i to zwyczajnie w listopadzie na przeciąg czasu czterotygodniowy.

Oprócz tego Sejm może być na nadzwyczajną zwołany sessyą, w celu przedsiębrania osobnéj czynności, lub naradzenia się nad specyalném przedstawieniem.

§ 22. Sejm krajowy nie może być zwołany jednocześnie z sejmem państwa.

§ 23. Sejm będzie zwyczajnie do Czerniowiec zwoływany, może jednak być do innego miejsca w granicach Księstwa Bukowiny powołany.

§ 24. Wszyscy deputowani tworzą w Sejmie jedno Zgromadzenie.

§ 25. Każdy deputowany przy wejściu do Sejmu złoży przysięgę na wierność Cesarzowi, jakoteż na konstytucyą państwa i krajową.

§ 26. Sejm ma prawo egzaminowania mandatów nowo wchodzących członków, i orzekania względem ich przyjęcia wedle postanowień zawartych w konstytucyi krajowéj, tyczących się czynnéj i biernéj wybieralności i procedury wyborczéj.

§ 27. Sejm mianuje swego prezesa i vice-prezesa bezwzględną większością głosów; obiór ten ważny będzie na lat trzy.

§ 28. Posiedzenia Sejmowe są publiczne.

Posiedzenia mogą przy zamkniętych drzwiach mieć miejsce, skoro tego zażąda prezes lub pięciu członków i Sejm po oddaleniu słuchaczy za tém się oświadczy.

§ 29. Petycye wtedy tylko Sejm przyjmuje, skoro podane są przez jednego z członków. Deputacye nie mogą być przed Sejm przypuszczone, ani ich część Sejmu lub wydział przyjmować może.

§ 30. Dla stanowienia uchwały, niezbędną jest obecność większości konstytucyjnéj członków Sejmu, ważność zaś uchwały wymaga bezwzględnéj większości głosów obecnych.

Przy równości głosów, wniosek pod obrady wzięty jako odrzucony uważanym być ma.

§ 31. Tajne głosowanie nie ma zwyczajnie miejsca.

Wyjątki ze względu na przedsiębrać się mające wybory lub posady oznaczy regulamin.

Porządek wyborów na Sejm państwa oznaczy, w jaki sposób deputowani do Izby wyższéj Sejmu państwa mają być przez Sejm wybierani.

§ 32. Namiestnikowi Księstwa Bukowiny jak również wysłanym przez niego komissarzom służy prawo bycia obecnymi na Sejmie i każdéj chwili zabierania głosu: wotować zaś mogą tylko wtenczas, kiedy są członkami Sejmu.

§ 33. Bliższe postanowienia tyczące się sposobu obrad w Sejmie zawiera regulamin.

Dopóki takowy prawem krajowém, na zasadach w konstytucyi kraju wyrażonych, ułożony nie zostanie, będzie on wydany na drodze rozporządzenia.

§ 34. Cesarz w połączeniu ze Sejmem pełni władzę ustawodawczą w przedmiotach krajowych.

§ 35. Prawo projektowania ustaw w przedmiotach krajowych służy Cesarzowi i Sejmowi.

§ 36. Do każdego prawa krajowego potrzebna jest zgodność Cesarza i Sejmu.

Wnioski celem wydania podobnych ustaw, które przez Cesarza lub Sejm odrzucone zostały, nie mogą być na tejże saméj sessyi wnoszone.

§ 37. Jeżeli Sejm nie jest zebrany, a zachodzi konieczność z niebezpieczeństwem zwłoki przedsięwzięcia nagłych środków ustawami nieprzewidzianych dla Księstwa Bukowiny; wtedy Cesarz ma prawo pod odpowiedzialnością ministeryum, potrzebne rozporządzenia opatrzyć tymczasową mocą prawną, wszakże z obowiązkiem wyłożenia w tym względzie powodów i skutków na najbliższym Sejmie.

§ 38. Odnośnie do §§ 35 i 36 konstytucyi państwa i o ile to ona oznacza, w granicach praw państwa należą do zakresu działalności Sejmu osobliwie też prawne postanowienia tyczące się rozdrabniania i połączania gruntów, zakładów wilżenia łąk, zakładów kredytu krajowego i assekuracyi, wywłaszczania w celach kultury krajowéj lub budowli publicznych, zakładów do podźwignięcia sztuk i nauk utrzymywanych kosztem kraju, jak niemniéj produktów i handlu wewnętrznego, budowli publicznych w celach kraju i z jego funduszów przedsiębranych, a osobliwie komunikacyi wewnętrznéj i instytutów krajowych, następnie piecza nad ubogiemi o ile takowa nie należy do reprezentacyi miejscowéj lub okręgowéj gminy; wreszcie instytuta, prebendy i zakłady dobroczynne kraju, o ile dotacya takowych, funduszów krajowych się tyczy, nienaruszając rozporządzeń wydanych w tym względzie przez założycieli co do wypożyczek, administracyi i użytku.

§ 39. Prawo krajowe oznaczy corocznie budżet według projektu uwidoczniającego wszelkie dochody i rozchody a przez Namiestnika Sejmowi przedłożonego.

§ 40. Dochody krajowe składają się z podatków nałożonych w celach krajowych, z kredytu i z zarządu majątku doń należącego.

Opodatkowanie w celach krajowych i użycie kredytu krajowego jest przedmiotem prawodawstwa krajowego.

Sejm krajowy pilnuje zarządu, gospodarstwa i rachunków majątku i dochodów kraju.

§ 41. Summy przeznaczone projektem do pokrycia wydatków reprezentacyi krajowéj oddane będą pod rozporządzenie wydziału krajowego, summy zaś na inne cele krajowe przeznaczone, pod zarząd Namiestnika.

§ 42. Ogólny rachunek zawiadowania i wykazy stanu majątkowego i kredytowego kraju, składany będzie corocznie Sejmowi.

Przewyżki budżetowe będą następnie do uznania Sejmowi przedłożone.

§ 43. Działalność Sejmu w przedmiotach gmin oznaczoną będzie prawem gminnem i osobnemi statutami.

§ 44. Sejm kraju ma także strzedz konstytucyjnego prawa reprezentacyi krajowéj, wykonania praw krajowych w ten sposób, że jeżeli się dowie o niestósownem tychże wykonaniu, ma zanieść skargę w tym względzie do Namiestnika lub do Ministeryum i żądać zapobieżenia.

§ 45. Dla wykonania przedsiębiorstw na koszt kraju szczególniéj przy znaczniejszych budowlach lub przy urządzaniu ważnych zakładów, sejm za przychyleniem się władzy wykonawczéj, może tworzyć specyalne komisye albo z łona Sejmu albo też przez zawezwanie osobnych mężów zaufania.

§ 46. W sprawach państwa, dotyczących kraju koronnego, może Sejm krajowy na wezwanie władzy wykonawczéj państwa, obradować nad potrzebami i życzeniami kraju i wnioski swoje składać Namiestnikowi.

§ 47. Cesarz odracza i zamyka Sejm i może każdéj chwili rozwiązanie takowego zarządzić.

Rozpoczęcie nowych wyborów ma się w razie jego rozwiązania w taki odbyć sposób, aby nowo wybrany na najbliższy zwyczajny termin zebrania zwołany być mógł.

§ 48. Każdy Sejm może się na 8 dni odroczyć. Do dłuższego odroczenia potrzebne jest przyzwolenie Cesarza.

Samowolnie Sejm nie może się zgromadzać, również po odroczeniu, zamknięciu lub rozwiązaniu, nadal zbierać się nie może.

### IV. Wydział krajowy.

§ 49. Wydział krajowy składa się z 4ch członków. Deputowani wybrani przez najwyżéj opodatkowanych (§ 11 a) wybierają jednego członka, drugiego wybierają deputowani miast do wyboru uprawnionych (§ 11 b), trzeciego wybierają deputowani gmin wiejskich (§ 11 c) z koła Sejmu. Czwartego wybiera zgromadzenie Sejmowe z koła swego.

Każdy podobny wybór bezwzględną większością głosów odbywa się.

Jeżeli przy pierwszém lub powtórném wybieraniu nikt większości bezwzględnéj nie otrzymał, wtedy następuje ścisły wybór z pomiędzy dwóch deputowanych mających przy powtórnych wyborach największą liczbę głosów. Los rostrzyga w razie równości głosów.

§ 50. Oprócz cztérech członków wydziału wybrani będą cztéréj zastępcy w sposób jak członkowie wydziału.

Jeże'i członek wydziału albo umrze w czasie gdy Sejm nie jest zgromadzony, lub też na dłuższy czas tamowany jest w załatwianiu czynności wydziału, albo wystąpić winien; zastępca wybrany do zastępowania owego członka wydziału, wstępuje w jego miejsce.

Jeżeli Sejm jest zgromadzony, w miejsce brakującego stale członka wydziału nowy wybór uskutecznionym być winien.

§ 51. Członkowie wydziału krajowego obowiązani są zamieszkiwać w Czerniowcach.

Pobierają oni roczne wynagrodzenie z zasobów krajowych, a cyfra ustawą krajową oznaczona będzie.

§ 52. Wydział krajowy wybiera co trzy lata przewodniczącego z pośród siebie.

Na czas chwilowéj nieobecności przewodniczącego, zastępuje go najstarszy wiekiem członek.

§ 53. Dla ważności jakowéj decyzyi konieczną jest obecność najmniéj trzech członków.

Uchwały zapadają bezwzględną większością głosów obecnych członków.

Przewodniczący ma prawo głosować wspólnie.

§ 54. Zakres czynności wydziału obejmuje następne sprawy:

a) wydział krajowy ma obmyślać potrzebne przygotowania dla odbycia posiedzeń Sejmowych, jak niemniéj ma wyszukać, objąć i urządzić stósowne miejsce dla reprezentacyi krajowéj i od niéj bezpośrednio zawisłych urzędów i organów;

b) wydział krajowy ma Sejmowi zebrać i przedłożyć wszelkie do spraw krajowych potrzebne objaśnienia i poszukiwania; i na wniosek Sejmu projekta do praw w przedmiotach krajowych wyrabiać i nad niemi obradować;

c) mocen jest, jeżeli Sejm nie jest zgromadzony, czynić raporta i wnioski w sprawach krajowych do Namiestnika albo przez tegoż do Ministeryum;

d) w ważnych sprawach administracyi krajowéj albo w razie wydania tymczasowych praw krajowych, (§ 37) ma wydział krajowy złożyć swoją opinią, jeżeli do tego przez Namiestnika zawezwanym będzie;

e) wydział krajowy czuwa nad zachowaniem, zawiadywaniem i rachunkami z majątku i dochodów krajowych, i ma nadzór nad długami i kredytem kraju.

f) Kassa krajowa, do któréj wszystkie dochody kraju (§ 40) wpływać winny i skąd wszystkie wydatki na cele krajowe pokrywane być mają, jak również archiwum sejmowe i registratury, bezpośrednio podporządkowane są wydziałowi krajowemu;

g) w nadzwyczajnych, w budżecie krajowym nieprzewidzianych przypadkach, w których wydatki na cel krajowy uczynione być winny, Namiestnik może do tego użyć pieniędzy z kassy krajowéj lecz tylko za porozumieniem się z wydziałem krajowym;

h) wydział krajowy winien ułożyć roczny budżet potrzebnych summ na reprezentacyą krajową, urzędników, służących, budynki i urządzenia, w ogóle na całe jéj utrzymanie, i takowy Namiestnikowi do wciągnienia w ogólny budżet kraju doręczyć;

Również do wydziału krajowego należy piecza nad użytkiem i obrachunkiem tych summ.

i) Wydział krajowy ma nadzór nad urzędnikami i służbą pod reprezentacyą krajową bezpośrednio zostającymi i według istniejących w tym względzie przepisów, służy mu względem nich postępowanie dyscyplinarne, mianowanie, zawieszanie, oddalanie lub przenoszenie tychże na stan spoczynku.

k) wydział krajowy winien prócz tego trudnić się temi sprawami, które dawniéj do Galicyjskiego stanowego wydziału ze względu na Bukowinę należały i jemu poruczone były.

§ 55. Pozostawia się prawodawstwu krajowemu postanowienie czyli i jakie inne sprawy przekazane być mają wydziałowi krajowemu.

Nie służy wydziałowi prawo udziału w prawodawstwie względem spraw krajowych.

§ 56. Wydział krajowy jest za swoje czynności Sejmowi odpowiedzialny.

§ 57. Wykazanie uchwał wydziału krajowego wydanych w konstytucyjnym jego zakresie, a nieodnoszących się tylko do wewnętrznego zarządu reprezentacyi krajowéj, przysłuża władzy wykonawczéj.

§ 58. Wydział krajowy zostaje z Sejmem i z ustanowionemi przez niego w § 54 organami w bezpośrednim związku urzędowym.

Z organami zamianowanemi przez władzę wykonawczą dla wypełnienia praw krajowych i uchwał reprezentacyi krajowéj, wydział zostaje w związku tylko przez Namiestnika.

Jemu przesyła on wszystkie podania i przedstawienia, i przez niego przychodzą do wydziału wszystkie rozporządzenia władzy wykonawczéj.

§ 59. Wszystkie uchwały wydziału krajowego mają być komunikowane Namiestnikowi.

Jeżeli Namiestnik sądzi, że one się sprzeciwiają prawu, winien wstrzymać ich wykonanie i natychmiast donieść o tém Ministeryum, celem rozstrzygnienia przysłużającego temuż według § 89 Konstytucyi państwa.

Jeżeli zaś mniema, że takie uchwały niezgadzają się z dobrem kraju albo państwa, ma wstrzymać ich wykonanie i powody tegoż donieść wydziałowi krajowemu.

Jeżeli wydział obstaje za wykonaniem tych środków, a Namiestnik nie czuje się być odpowiedzią jego zaspokojony, w przypadku, gdyby Sejm nie był zgromadzony, trzeba zażądać rozstrzygnięcia od Ministeryum, w innym zaś razie przedmiot ten poddać pod uchwałę Sejmu w miarę jego zakresu działalności.

§ 60. Członkowie wydziału zostają tak długo przy urzędzie, dopóki trwa mandat ich jako deputowanych. Jeżeli w razie częściowego odnowienia przypadającego co trzy lata, ma wystąpić członek wydziału, urząd swój w wydziale tak długo ma piastować, dopóki nowe wybory nie odbędą się według przepisów §fu 17go. Podobnież w razie zupełnego rozwiązania Sejmu, wydział krajowy tak długo pozostaje w działalności, dopóki nowo-wybrany Sejm nowego wydziału nie ustanowi.

Jeżeli dawniejsi członkowie wydziałowi i ich zastępcy będą znowu do Sejmu wybrani, może ich także Sejm powołać do nowego wydziału.

### V. O Sejmie jako reprezentacyi obwodowéj.

§. 61. We wszystkich sprawach, które §em 62gim przez prawa jako sprawy obwodowe uznane zostały, Sejm Księstwa Bukowiny ma moc reprezentacyi obwodowéj.

### VI. Ogólne postanowienia.

§ 62. Zmiany Konstytucyi krajowéj mogą być zwykłą drogą prawodawczą wniesione na Sejm pierwszy, który zwołany zostanie. Na następnych Sejmach do takiéj uchwały o zmianie, potrzebna jest obecność przynajmniéj trzech czwartych wszystkich deputowanych i przychylenie się przynajmniéj dwóch trzecich części wszystkich obecnych.

Dan w Naszém Cesarskiém stołeczném i rezydencyonalném mieście Wiedniu dnia dwudziestego dziewiątego września roku tysiąc ośmset pięćdziesiątego, panowania Naszego drugiego.

**(L. S.)** **Franciszek Józef.**

*Schwarzenberg, Krauss, Bach, Bruck, Thinnfeld, Thun, Schmerling, Csorich.*

## Prawo wyborcze Sejmu krajowego

*dla Księstwa Bukowiny.*

### I. O okręgach wyborczych.

§ 1. Sejm Księstwa Bukowiny składa się według § 11 konstytucyi krajowéj:

a) z siedmiu deputowanych z najwyżéj opodatkowanych;

b) z pięciu deputowanych poniżéj oznaczonych miejskich i targowych gmin;

c) z dwunastu deputowanych z pozostałych gmin.

§ 2. Całe Księstwo Bukowina tworzy jeden okrąg wyborczy dla wyborów z klassy najwyżéj opodatkowanych.

§ 3. Na deputowanych z gmin wiejskich i targowych w *Czerniowcach*, należy obrać dwóch deputowanych: w miastach *Suczawie* i *Serecie* jednego, i podobnież w mieście targowém *Radautz* jednego.

Namiestnik w porozumieniu się z zwierzchnością gminną w Czerniowcach, oznaczy czyli wybory deputowanych z tego miasta przedsięwziąść należy w jednym czy też w dwóch okręgach wyborczych, i jak w ostatnim razie utworzyć się mają okręgi wyborcze.

§ 4. Dla wyboru deputowanych gmin wiejskich, każdy z sześciu okręgów politycznych Księstwa Bukowiny tworzy jeden okrąg wyborczy, tak że po odjęciu miast osobno do wyboru uprawnionych, mieszkańcy każdego okręgu wybrać mają po dwóch deputowanych na Sejm.

### II. O prawie wyboru.

§ 5. Kwalifikacye wyborcze są częścią ogólne, to jest takie, z których się wywieść musi wyborca; częścią zaś szczególne, to jest takie, które są konieczne do używania prawa wyboru w jednéj z trzech klass wyborczych w §fie 1ym oznaczonych.

§ 6. W ogólności ma prawo do wyboru każdy, kto jest:

a) austryackim obywatelem;

b) pełnoletnim;

c) pozostaje w zupełném używaniu praw cywilnych i politycznych i wreszcie,

d) kto albo składa w kraju koronnym pewną oznaczoną summę w podatku stałym z własności domowéj lub gruntowéj, z rzemiosła, z dochodu duchownego lub świeckiego; która to summa wynosić musi dla członków gminnych miasta Czerniowców przynajmniéj dziesięć złotych reńskich, a dla członków innych gmin kraju koronnego najmniéj pięć złotych reńskich; albo też kto bez składania podatku stałego, przez osobiste kwalifikacye nabył czynnego prawa w gminie kraju koronnego, według przepisów ustawy gminnéj lub osobnych statutów gminnych.

§ 6. Wszelako z uwagi na dotychczasowe stósunki podatkowe, stanowi się wyjątkowo na pierwsze wybory po ogłoszeniu obecnego prawa przedsięwziąść się mające, z zastrzeżeniem nadal zachowania jego przepisów: że jeżeli w gminie okręgów wyborczych oznaczonych §fem 4tym, liczba członków gminy, posiadających kwalifikacye wspomniane w powyższym paragrafie, nie wynosi czwartéj części tych właścicieli gruntowych, którzy płacą w gminie jeden złoty reński i dwadzieścia krajcarów podatku gruntowego; wtedy liczba ta, mających prawo wyboru, winna być uzupełnioną z kolei w tym samym przynajmniéj stósunku z właścicieli gruntu opodatkowanych mniéj niż pięcioma złotych reńskich, z tém ograniczeniem, że właściciele płacący mniéj niż jeden złoty reński i dwadzieścia krajcarów, w żadnym razie do prawa wyboru przypuszczeni być nie mogą.

§ 8. Kto ma być uprawniony do wyboru z klassy najwyżéj opodatkowanych, musi posiadać nie tylko kwalifikacye w § 6 *ad a, b, c,* wymienione, ale nadto musi w kraju koronnym płacić roczny stały podatek w ilości wymaganéj według §fu 42 Konstytucyi państwa, aby być wybranym do Izby wyższéj Sejmu państwa.

§ 9. Szczególniejsza kwalifikacya do prawa wyboru w jednéj z dwóch innych klass wyborczych, zasadza się na tém: że kto ma używać prawa wyboru w okręgu wyborczym oznaczonym §§mi 3cim i 4tym, ten musi być członkiem gminy właśnie tego samego okręgu wyborczego. Mający prawo wyboru, wybiera w tym okręgu wyborczym, do którego gmina jego należy; jeżeli zaś jest członkiem kilku gmin, wtedy wybiera w miejscu zwykłego zamieszkania.

§ 10. Celem oznaczenia kwalifikacyi wyborczéj w kraju koronnym, dodają się razem summy uiszczane przeżeń w rozmaitych rodzajach podatków stałych lub od innych płacone przedmiotów. Podatki stałe płacone przez małoletnie jego dzieci, liczą się na rzecz ojca, płacone przez żonę, na rzecz męża; dopóki małżonkowi lub ojcu służy prawo zarządzania majątkiem.

§ 11. Każdy wyborca może w jednym tylko okręgu używać prawa wyboru.

Kto jako najwyżéj opodatkowany jest ukwalifikowany do wyboru, nie może wybierać w żadnym z okręgów wyborczych dwóch innych klass wyborczych, a kto jest ukwalifikowany do wyboru w jedném z miejsc wspomnionych pod §fem 3cim, nie może w gminie wiejskiéj wybierać.

### III. O listach wyborczych.

§ 12. Mający prawo wyboru, w każdym okręgu wyborczym wciągnieni być mają do osobnych list.

*(Dokończenie nastąpi.)*

W DRUKARNI CZASU.